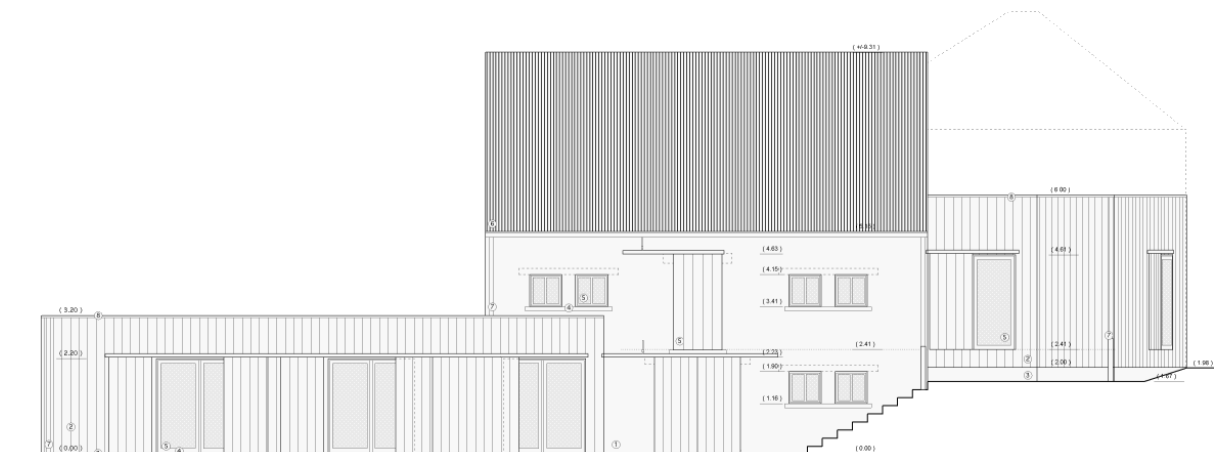

Boembeke vzw

de Boembekemolen
-
een eerste stap naar de restauratie

Persvoorstelling op maandag 13 juni 2010 in café 't Bierpotje te Michelbeke

Beste,

Namens Natuurpunt Zwalmvallei en vzw Boembeke bent u van harte welkom op de persvoorstelling waarbij wij met enige fierheid de restauratieplannen van de Boembekemolen voorstellen.

Concrete aanleiding voor deze samenkomst is de voorstelling van de restauratieplannen zoals die kortelings zullen worden ingediend bij de overheid.

Inhoud

- Wie is wie
- Beknopt historisch overzicht
- De omgeving van de Boembekemolen
- De restauratie
- Met jouw medewerking

Wie is wie

Natuurpunt vzw is de eigenaar van de Boembekemolen.

De molen werd in 2001 aangekocht door vzw De Wielewaal. Ingevolge de fusie van De Wielewaal en van Natuurresevaten ontstond vzw Natuurpunt. De fusievereniging werd dan ook eigenaar van de molen.

Natuurpunt Zwalmvallei is de plaatselijke afdeling van Natuurpunt en is actief in Brakel, Zottegem en Zwalm. De Boembekemolen ligt nu net tegen het grenspunt aan van de drie gemeenten.

Vzw Boembeke werd opgericht naar aanleiding van de aankoop van de Boembekemolen en verzamelt naast mensen van Natuurpunt, molenaars, historici en mensen met een hart voor cultuur.

Vzw Boembeke begeleidt in de praktijk de plannen en de werken rond de Boembekemolen. Daarnaast was vzw Boembeke ook nauw betrokken bij de restauratie van de kapel te Boembeke.

Middenloop Zwalm is het natuurgebied dat wordt beheerd door Natuurpunt en waarbinnen de Boembekemolen zich situeert. Dit natuurgebied bevindt zich langs de Zwalm tussen Nederbrakel en Munkzwalm. Natuurpunt beheert er meer dan 80ha. Samen met het natuurgebied Bovenlopen van de Zwalm, stroomopwaarts van Brakel, wordt dat meer dan 100ha.

Beknopt historisch overzicht

De Boembekemolen, gelegen op de grens van Michelbeke, Rozebeke en Sint-Goriks-Oudenhove vormde honderden jaren lang het hart van de plaatselijke landbouweconomie. De eerste historische vermelding gaat terug tot het jaar 1544 toen de molen voor een termijn van zes jaar werd verpacht aan een zekere Jan vanden Broecke, meteen ook de oudst gekende molenaar.

Eigenaar was toen graaf Lamoraal van Egmont, heer van het Land van Zottegem, waartoe ook Michelbeke behoorde. Het lot van de Boembekemolen zou trouwens tot midden de 17de eeuw met dat van de familie Egmont verbonden blijven. Zo kwam de molen, na de veroordeling en de terechtstelling van graaf Lamoraal van Egmont in 1568, een tijdlang in het bezit van de Spaanse koning Filips II om daarna terug toe te komen aan de erfgenamen van Egmont.

Uiteindelijk zou Philippe van Egmont, achterkleinzoon van graaf Lamoraal, de Boembekemolen samen met de heerlijkheden Michelbeke, Rije en Sint-Maria-Oudenhove in de tweede helft van de jaren `1650 verkopen aan Ridder en later Baron Pieter Blondel. Aangezien deze laatste een belangrijke geldschieter was van de familie Egmont, moet de reden wellicht bij financiële problemen worden gezocht.

Omwille van diezelfde reden werd de Boembekemolen in 1756 andermaal van de hand gedaan. Baron Jacob Jozef-Ferdinand Blondel verkocht de molen samen met de door zijn grootvader Pieter Blondel uitgebouwde baronie Sint-Maria-Oudenhove aan Karel-Emmanuël baron de Norman. Wellicht was het deze laatste die de molen liet ombouwen van een traditionele onder- of middenslag- naar een bovenslagmolen, een ingreep die een veel omvangrijker sluiswerk en de heraanleg van de brug over de Zwalm vereiste.

In de nasleep van de Franse Revolutie kwam de Boembekemolen, net als zovele andere kerkelijke en adellijke eigendommen, in particulier bezit terecht. De nieuwe eigenaar Jean-Baptiste De Troch was meteen ook de molenaar en hield er, net als de latere eigenaar-molenaars, verder nog een eigen landbouwuitbating op na. Niet dat de molen niet rendabel was, het tegendeel blijkt uit het bronnenmateriaal, maar zo kon optimaal geprofiteerd worden van de beschikbare arbeidstijd.

In de tweede helft van de 19de eeuw verloor de Boembekemolen geleidelijk aan zijn laatmiddeleeuwse uitzicht. Houten onderdelen werden vervangen door gietijzer en ook de gebouwen zelf werden aanzienlijk uitgebreid. Rond 1900 deed het industriële tijdperk zijn intrede met de plaatsing van een stoommachine die later werd vervangen door de nog steeds aanwezige dieselmotor.

Onder de laatste eigenaar-molenaars, vader en zoon Hector en Leon De Poortere, werd gepoogd het hoofd te bieden aan de groeiende concurrentie van de industriële maalderijen. Er kwamen onder meer een cilindermaaldery, een builinstallatie en verschillende elevatoren, terwijl het bedrijf werd uitgebreid met een groothandel in landbouwproducten en sproeistoffen. Jammer genoeg gingen deze aanpassingen vaak ten koste van de historische bouws substantie.

Alle investeringen ten spijt viel in 1967 ook voor de Boembekemolen het doek toen de laatste molenaar Leon De Poortere omkwam bij schermutselingen met de rijkswacht op een landbouwersbetoging te Oudenaarde.

De omgeving van de Boembekemolen

De omgeving van de Boembekemolen werd grotendeels gevormd door de Zwalm. Typisch voor de Vlaamse Ardennen is het asymmetrische dal met een steile oostelijke valleiflank en een veel geleidelijker stijgende westelijke helling. Het cultuurlandschap is eveneens typisch te noemen. Vooral de oostelijke valleiflank kent met zijn weilanden, akkers, bosrestanten, kleine landschapselementen, kwelzones en bronbeekjes een grote landschappelijke en biologische diversiteit.

Bij vergelijking van de omgeving van de Boembekemolen met historisch kaartmateriaal blijkt duidelijk dat heel wat historische landschapselementen bewaard zijn gebleven. Hierdoor is de samenhang tussen de molen en zijn omgeving niet verloren gegaan. Zelfs de waterhuishoudkundige ingrepen die nodig waren voor de werking van de watermolen zijn nog herkenbaar in het landschap.

Terwijl watermolens vrijwel steeds op het diepste punt van een vallei zijn aan te treffen, staat de Boembekemolen aan de voet van de steile oostelijke valleiflank, enkele tientallen meters van de oorspronkelijke bedding van de Zwalm verwijderd. De reden hiervoor moet wellicht gezocht worden in het ontbreken van voldoende verval op de oorspronkelijke bedding van de Zwalm. Door de beek enkele honderden meters stroomopwaarts af te dammen en tegen de oostelijke valleiflank op te leiden werd dit probleem verholpen. Toen de Boembekemolen in een latere fase omgebouwd werd tot een bovenslagmolen, die een groter verval nodig had, werd de kunstmatige bedding verder versterkt. Dit belet echter niet dat de oorspronkelijke bedding na zware regenval nog steeds onder water komt te staan.

In het grotendeels middeleeuwse landschap rond de Boembekemolen is slechts één belangrijk element uit een recenter verleden terug te vinden, namelijk het Mijnwerkerspad.

Deze druk bezochte wandel- en fietsroute ligt op een laat 19^{de}eeuws spoorwegtracé dat Zuid-Oost-Vlaanderen verbond met de steenkoolmijnen in de Borinage.

De historische continuïteit in het landschap weerspiegelt zich duidelijk in de biodiversiteit in de omgeving van de Boembekemolen. Het kleinschalige en zeer reliëfrijke landschap herbergt een grote variëteit aan biotopen. Sinds meer dan tien jaar wordt hier dan ook gewerkt aan de uitbouw van het natuurgebied Middenloop Zwalm.

Centrale drijfveer daarbij is de instandhouding en het herstel van het oude cultuurlandschap en de ermee verbonden fauna en flora. Zo werd een oude hoogstamboomgaard niet ver van de molen hersteld en werd de aanpalende kapel gerestaureerd. Verder gaat veel aandacht uit naar onderhoud en herstel van gemengde hagen, houtkanten, bomenrijen en hakhoutbosjes. Het resultaat is dat niet enkel dieren en planten er wel bij varen, maar dat ook de historische herkenbaarheid van het gebied wordt vergroot en de samenhang tussen molensite en omgeving worden versterkt.

De restauratie

Voor Natuurpunt Zwalmvallei blijft het werken rond natuur de essentie van haar opdracht. Zo is de uitbouw van het project Middenloop Zwalm bovengeschild aan de restauratie van de Boembekemolen. De Boembekemolen heeft echter een belangrijke historische waarde, die wij zeer appreciëren en welke wij graag willen veiligstellen voor de toekomst door restauratie. De Boembekemolen kan bovendien een inhoudelijke meerwaarde betekenen voor het natuurgebied.

Daarnaast is de molen, door zijn historische band met het omliggende landschap en door zijn centrale ligging ten opzichte van het natuurgebied, een uitermate geschikt middel om aan het totale project een grotere sociale draagkracht te geven. De Boembekemolen kan fungeren als uithangbord en als ontmoetingsplaats van de bevolking met het natuurgebied.

Om de genoemde redenen wenst Natuurpunt Zwalmvallei met de Boembekemolen te komen tot (1) **een maalvaardige molen** en (2) **ruimtes die dienst kunnen doen als ontmoetingsplaats met het publiek**. Daarnaast zal het rad groene stroom opwekken en zullen de nieuwbouwdelen maximaal worden uitgevoerd naar bio-ecologisch verantwoorde bouwwijze.

een maalvaardige molen

Meerdere molens, niet alleen op de Zwalm, zijn de laatste tientallen jaren in gebruik genomen als café of taverne. Het is met de Boembekemolen, in tegenstelling daarmee, uitdrukkelijk de bedoeling een maalvaardige en werkende molen te realiseren. Alle functies die niet tot de maalvaardige molen behoren of er niet compatibel mee zijn worden uit het historische gedeelte geweerd.

Weliswaar is dit soort molen niet meer economisch leefbaar uit te baten. Een molen als de Boembekemolen is echter zeer gegeerd in kringen van de niet-beroepsmatige molenaars. Zij zouden er bvb biologische granen kunnen malen.

Dergelijke molenactiviteit kan men er verwachten tijdens het weekend. Dit is precies het moment waarop onze vereniging de Boembekemolen wil inzetten als uithangbord.

de monocilinder-semidieselmotor

De beschermde monocilinder-semidieselmotor werd reeds eerder gerestaureerd. De motor werd tijdens de Boembekefeesten van 2009 aan het publiek voorgesteld. De dieselmotor werd er met de helpende hand van de 3 burgemeesters (Brakel, Zottegem en Zwalm), na tientallen jaren van stilstand, opnieuw op gang getrokken. De motor komt terug op zijn oorspronkelijke locatie en zal opnieuw verbonden worden met de aandrijving van de molen.

opwekken van elektriciteit

Gezien de molen slechts beperkt in tijd zal worden gebruikt kan er tijdens de resterende tijd groen stroom worden opgewekt. Dit is voorzien om onbemand te werken.

het bezoekerscentrum

De gerestaureerde molen zal 2 volumes kennen die een zeer eigentijds aanzicht zullen hebben. Doel daarvan is een eerlijk project te leveren dat duidelijk laat zien wat oud is en wat werd toegevoegd en geen historische waarde heeft.

Het grootste van de 2 eigentijdse volumes komt bij benadering daar waar enkele jaren terug de loods instortte. Dat laatste volume zal de bezoekersruimte (ontvangst, tentoonstelling, ...) en het noodzakelijke sanitair

herbergen. Met een terras aan de waterkant willen we de bezoeker een mooi beeld geven op de zwalm, het rad en het kolkende water.

Het kleinste van de 2 volumes komt bovenop de beschermde kelder. Met een deels glazen vloer zal de bezoeker zicht krijgen op de resten van de silo en archimedesschroef.

fasering

Gezien de restauratie veel geld zal kosten is het noodzakelijk de realisatie van het totale project te faseren. Volgende fases moeten worden onderscheiden:

- de restauratie van de historische molen, exclusief de molentechnieken, maar met installatie van het waterrad en de opwekking van groene stroom
- de restauratie van de molentechnieken, tenzij dit reeds wordt meegenomen in de eerste fase
- de bouw van de bezoekersruimte

Met jouw medewerking

De gerestaureerde Boembekemolen en het begeleidend landschap zullen het driegemeentepunt Michelbeke, Sint-Goriks-Oudenhove, Rozebeke tot een prachtig landelijk hoekje omtoveren. Voor Natuurpunt Zwalmvallei is dit project een belangrijke uitdaging.

Helaas is de restauratie van de Boembekemolen niet kosteloos! Een raming levert een kostenplaatje op van € 750.000. Een zeer groot deel van de restauratie wordt gesubsidieerd. Toch moet Natuurpunt Zwalmvallei nog € 250.000 zelf zien te vinden. Gelukkig kan zij beroep doen op de steun van de vzw Boembeke die voor de restauratie al een aanzienlijk bedrag heeft opzij gezet. Dat zal echter niet volstaan. Zonder hulp en medewerking van buitenuit geraken we er niet binnen redelijke termijn.

Storten toegelaten

Iedereen kan ons helpen door een bedrag te storten op rekeningnummer 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Kardinaal Coxiestraat 11 te 2800 Mechelen met als vermelding 'PROJECTNUMMER 3671, BOEMBEKEMOLEN'.

Natuurpunt levert jou, voor bedragen van minimum € 30, een fiscaal attest af. Zo kan je nog een deel van je gift via je belastingen recupereren. Bij de officiële ingebruikname van de molen zullen we de lijst van de fiscale attesten gebruiken om jou ook uit te nodigen.

Storten kan ook op rekening 651-1472432-75 van vzw Boembeke, Boembeke 10 te 9660 Brakel. vzw Boembeke kan geen fiscaal attest afleveren.